

**Doc. dr Jasmina Đokić<sup>1</sup>**

## **NAPLATA POTRAŽIVANJA BANKE KOD NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA SMRTI KORISNIKA KREDITA**

PREGLEDNI NAUČNI RAD

### **Apstrakt**

U radu se analizira problematika naplate potraživanja banke u slučaju smrti korisnika kredita kad je ugovor o kreditu zaključen uz policu osiguranja koja pokriva rizik smrti gdje je ugovoreno da je banka korisnik osiguranja ili je polica vinkulirana u korist banke. Ukoliko se nakon nastanka osiguranog slučaja – smrti ustanovi da je zdravlje korisnika kredita, odnosno osiguranika, od ranije bilo narušeno, dešava se da osiguratelj odbije zahtjev za isplatu naknade korisniku osiguranja - banci, pozivajući se na načelne odredbe o isključenjima iz pokrića sukladno ugovoru i uvjetima osiguranja.

Analizom raspoloživih izvora i sudske prakse, u ovom radu pokušat će se istražiti je li banka u slučaju smrti korisnika kredita dužna iscrpiti sve mogućnosti naplate preostalog duga po kreditu od osiguratelja po osnovu police osiguranja ili ima pravo izbora redoslijeda naplate, odnosno može li zahtijevati naplatu duga od nasljednika bez obzira na zaključeni ugovor o osiguranju i bez prethodnog dokazivanja da naplata od osiguratelja nije bila moguća.

**Ključne riječi:** naplata potraživanja, banka, osiguranje, korisnik kredita, smrt.

### **I Uvod**

Suvremeni način života i tržišne okolnosti utječu na potrebe prosječnog potrošača koji u toku svog životnog i radnog vijeka često uzima potrošačke kredite

---

<sup>1</sup> Docent, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici. E-mail: jasmina.djokic@unze.ba. ORCID: 0000-0003-3835-5643.  
Rad primljen: 13.1.2026.  
Rad prihvaćen: 27.2.2026.

radi financiranja planiranih ili neplaniranih troškova. Međutim, nerijetko se događa da dužnik koji je uredno otplaćivao kredit umre ili postane kreditno nesposoban iz različitih razloga koji se mogu ticati samog dužnika (zdravlje i život dužnika, gubitak posla i sl.), ali i drugih razloga (npr. financijska kriza, pandemija i sl.).<sup>2</sup> Jedan od instrumenata koji uz ugovor o kreditu zahtijeva banka, a kojim se osnažuje izvjesnost namirenja potraživanja, jeste zaključenje ugovora o osiguranju s osiguravajućim društvom gdje je osiguranik korisnik kredita, odnosno dužnik iz ugovornog odnosa s bankom. Navedeni ugovori nastali su kao rezultat praktične potrebe za adekvatnim obezbjeđenjem naplate kredita i predstavljaju jedan od mehanizama koji jamči naplatu potraživanja banke, a istovremeno pruža zaštitu korisniku kredita od budućih neizvjesnih događaja kojima može biti izložen za vrijeme trajanja najčešće dugoročnog ugovornog odnosa s bankom. Svakako, nesumnjiv je i interes osiguravajućeg društva koje prikuplja značajna sredstva na ime premije osiguranja i zauzvrat pruža zaštitu od različitih rizika – prvenstveno smrti, a ponekad i trajne nesposobnosti za rad i gubitka zaposlenja.<sup>3</sup> Iako se najčešće uz rizik smrti ugovara i pokriće privremene nesposobnosti za rad i gubitka zaposlenja, zbog ograničenosti teme, u ovom radu analizira se osigurateljna zaštita korisnika kredita od rizika smrti.

### **1. Vrste ugovora o osiguranju korisnika kredita**

Prema zakonskoj definiciji, ugovorom o kreditu banka se obavezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje plaćati ugovorene kamate i iskoristiti iznos novca vratiti u vrijeme i na način kako je ugovoreno.<sup>4</sup> Kod ugovaranja osiguranja zaštite korisnika potrošačkih kredita imamo dva pravna odnosa koji su međusobno zavisni, a to su ugovor o kreditu i ugovor o osiguranju. Ugovor o kreditu zaključuje banka ili druga kreditna institucija kao davatelj kredita s korisnikom kredita – fizičkom osobom, odnosno potrošačem. Izbor vrste osiguranja zavisi od kreditnog aranžmana, pa se kod stambenih kredita često zaključuje ugovor o osiguranju imovine kod kojeg je predmet osiguranja nekretnina (kuća ili stan) gdje se novčana sredstva za kupnju obezbjeđuju putem stambenog kredita, pa se banka želi zaštititi od eventualnog rizika propasti stvari. Kod namjenskog kredita za kupovinu motornog vozila ili radne mašine obično se kao jedno od sredstava obezbjeđenja potraživanja zahtijeva polica kasko osiguranja vinkulirana u korist banke.

<sup>2</sup> Loris Belanić, Gabriela Mihelčić, „Određena pitanja iz osiguranja izvjesnosti namirenja tražbine kredita“, *Zbornik radova s VI. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“*, 315.

<sup>3</sup> Nataša Petrović Tomić, Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, god. LXV, br. 2/2017, 92.

<sup>4</sup> Zakon o obligacionim odnosima, čl. 1065.

Ugovori o osiguranju koji pokrivaju rizik smrti korisnika, a koji služe kao instrumenti namirenja potraživanja banke javljaju se u praksi u različitim modalitetima. Najčešći su ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita koji spada u neživotno osiguranje (vrsta rizika 14.02 – osiguranje drugih vrsta potraživanja) i ugovor o osiguranju života korisnika kredita (vrsta rizika 19.02 – osiguranje života za slučaj smrti).<sup>5</sup>

U sklopu tematskog ispitivanja koje je provela krovna organizacija europskih udruženja osiguratelja i penzionih institucija – *European Insurance and Occupational Pensions Authority -EIOPA*, a koje je obuhvaćalo 174 osiguravajuća društva i 145 banaka širom Europe u trajanju od dvije godine (2018-2020),<sup>6</sup> utvrđeno je da udio šteta u premiji kod osiguranja korisnika potrošačkih kredita iznosi 18%, a kod korisnika kreditnih kartica samo 8%, što potvrđuje da je osiguranje sposobnosti vraćanja kredita podjednako profitabilan posao za banke i osiguravajuća društva. U Bosni i Hercegovini ne postoji jednoobrazan model izvještavanja od strane entitetskih regulatornih agencija pa je teško ustanoviti tačan broj polica i iznos premije ovih vrsta osiguranja na nivou države, kao i omjer šteta i premije.<sup>7</sup> Međutim, iz objava Narodne banke Srbije (NBS)<sup>8</sup> i Hrvatske agencije za nadzor finansijskih usluga (HANFA)<sup>9</sup> vidljivo je da je ova vrsta osiguranja jako rasprostranjena posebno kod potrošačkog kreditiranja, te da se u navedenim državama godišnje ugovori približno 100 000 ovih polica.

### *1.1. Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita*

Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita pokriva rizik smrti dužnika, te rizik nemogućnosti vraćanja kredita ukoliko dužnik u toku trajanja ugovora o kreditu izgubi posao ili postane nesposoban za rad. Ukoliko su jednim ugovorom, odnosno policom, pokriveni svi navedeni rizici, tumačenjem uvjeta osiguravajućih

---

<sup>5</sup> U Federaciji BiH vrste rizika su definirane Odlukom o rasporedu vrsta rizika po grupama i vrstama osiguranja, Sl. novine FBiH, broj 82/17.

<sup>6</sup> EIOPA, Credit Protection Insurance (CPI) Sold Via Banks, studija objavljena 28.09.2022., tematski pregled studije dostupan na: [https://www.eiopa.europa.eu/publications/thematic-review-credit-protection-insurance-cpi-sold-banks\\_en](https://www.eiopa.europa.eu/publications/thematic-review-credit-protection-insurance-cpi-sold-banks_en). Posjećeno: 05.01.2026.

<sup>7</sup> Agencija za nadzor osiguranja FBiH u svojim izvještajima iznosi podatke o ukupnom broju polica i iznosu premije zbirno za pojedine grupe osiguranja (osiguranje kredita, životno osiguranje), pa se ne mogu ustanoviti navedeni podaci koji se odnose na osiguranja koja potpadaju pod spomenute vrste rizika 14.02 i 19.02. U Republici Srpskoj periodični izvještaji obuhvaćaju podatke koji su raščlanjeni prema vrstama rizika unutar pojedine grupe osiguranja, pa tako za u 2025.godini naplaćeno je 13.743.938,00 KM (oko 7 miliona eur) premije riziko životnog osiguranja (rizik 19.02), a isplaćeno je 2.902.162,00 KM šteta (oko 1,5 milion eur).

<sup>8</sup> NBS, <https://www.nbs.rs/sr/scripts/showcontent/index.html?id=17992&konverzija=no>. Posjećeno: 25.01.2026.

<sup>9</sup> HANFA, <https://www.hanfa.hr/statistika/drustva-za-osiguranje-i-drustva-za-reosiguranje/>. Posjećeno: 25.01.2026.

društava dolazimo do zaključka da se radi o imovinskom osiguranju jer mu je primarna funkcija naknada štete.<sup>10</sup>

Osiguranje sposobnosti vraćanja kredita ima korijene u *common law* pravnoj tradiciji,<sup>11</sup> ali se vremenom raširilo kao značajan mehanizam zaštite korisnika kredita i u državama kontinentalno-europskog područja.<sup>12</sup> Iako se može zaključiti individualno, u pravilu se ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita zaključuje kolektivno, pri čemu je ugovaratelj osiguranja banka koja s korisnicima kredita zaključuje police osiguranja, pod uvjetom da su podobni za osiguranje u smislu uvjeta, odnosno općih pravila osiguravajućeg društva za navedenu vrstu osiguranja. Ugovor s korisnikom kredita - osiguranikom sklapa se potpisivanjem izjave o pristupanju ugovoru – pristupnice i plaćanjem premije od strane osiguranika. Ovo osiguranje je imovinsko jer pruža zaštitu imovine i imovinskih interesa osiguranika, odnosno štiti ga od financijskih gubitaka kojima može biti izložen osiguranik lično ili njegovi zakonski nasljednici ukoliko se ostvari neki od rizika predviđenih ugovorom.<sup>13</sup>

Uvjeti osiguranja sposobnosti vraćanja kredita pretežno propisuju izvjesna ograničenja u pogledu osobe osiguranika koja se prvenstveno odnose na pristupnu dob (obično od 18 do 65 godina) i okolnosti koje se odnose na njegovo zaposlenje i radni status. Kao jedna od pretpostavki koja se u uvjetima često navodi jeste da je *osiguranik dobrog zdravlja i da nije pod medicinskim tretmanom ili nadzorom*. Uvjetima je striktno određeno da osiguratelj nije dužan utvrđivati istinitost podataka navedenih u pristupnici (pretpostavlja se da to nije dužna ni banka), ali da po ostvarenju osiguranog slučaja može tražiti dokumentaciju koja uključuje i zdravstveni karton osiguranika, radi provjere istinitosti navoda o zdravstvenom stanju iz pristupnice.<sup>14</sup>

## *1.2. Ugovor o osiguranju života korisnika kredita*

Drugi modalitet ugovora koji služi kao sredstvo obezbjeđenja vraćanja kredita je ugovor o životnom osiguranju korisnika kredita kojim je pokriven rizik smrti korisnika kredita. Kod ove vrste osiguranja najčešće nije pokriven rizik doživljenja, te nije predviđena štedna komponenta. S obzirom na to da pokriva samo rizik smrti, u osigurateljskoj terminologiji se naziva „riziko životno osiguranje“. Ugovorom o životnom osiguranju osiguratelj se obavezuje osiguraniku ili osobi koju on odredi

<sup>10</sup> N. Petrović Tomić, 94.

<sup>11</sup> Francesco Amici, „Credit Protection Insurance: Too Good to Be True? Actual Challenges and Future Applications“, *Dialoghi di diritto dell'economia*, 1/2025, 224.

<sup>12</sup> Ova vrsta osiguranja se na engleskom jeziku naziva *Credit Protection Insurance* (skraćeno: CPI).

<sup>13</sup> N. Petrović Tomić, 95.

<sup>14</sup> Vidi npr. Opći uvjeti grupnog osiguranja sposobnosti vraćanja kredita korisnika nenamjenskih gotovinskih kredita, Sava osiguranje d.d. Zagreb, čl. 4., dostupno na adresi: [https://www.slatinska-banka.hr/wp-content/uploads/S.O-19.02-2-Grupno-osiguranje-sposobnosti-za-vracanje-kredita-6.9.2022.cdr\\_.pdf](https://www.slatinska-banka.hr/wp-content/uploads/S.O-19.02-2-Grupno-osiguranje-sposobnosti-za-vracanje-kredita-6.9.2022.cdr_.pdf). Posjećeno: 06.01.2026.

isplatiti osiguranu svotu ili rentu u slučaju smrti osiguranika ili u slučaju doživljenja određenog vremena, a ugovaratelj osiguranja obavezuje se platiti premiju osiguranja.<sup>15</sup> Individualno ili kolektivno zaključen ugovor o osiguranju života s policom vinkuliranom u korist banke ima istu funkciju kao i ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita, a to je isplata duga korisnika kredita banci u slučaju njegove smrti. Međutim, u praksi je osiguranje sposobnosti vraćanja kredita mnogo povoljnije za osiguranika jer nudi i pokriće za slučaj gubitka posla ili nesposobnosti za rad, te je za razliku od osiguranja života, maksimalno pojednostavljen postupak njegovog ugovaranja, bez provođenja liječničkog pregleda.

Ugovor o riziko osiguranju života pruža osiguranje korisnika kredita od rizika smrti s padajućom osiguranom svotom, što znači da se osigurana svota razmjerno smanjuje s trajanjem kredita, odnosno njegovom otplatom. S obzirom na klasifikaciju i sadržaj obaveze osiguratelja, ova vrsta osiguranja spada u osiguranja osoba, tj. svotna osiguranja. Za razliku od osiguranja sposobnosti vraćanja kredita, uvjeti riziko životnog osiguranja ponekad sadrže veoma nepreciznu odredbu u pogledu podobnosti za zaključenje ugovora, po kojoj se mogu osigurati *zdrave osobe* pristupne dobi od 18 do 75 godina koje su zaključile ugovor o kreditu s bankom,<sup>16</sup> a ako osoba nije potpuno zdrava, može se osigurati primjenom posebnih uvjeta za osiguranje uvećanih rizika.

## **II Ocjena rizika i informiranje osiguranika – korisnika kredita**

Prijava okolnosti značajnih za ocjenu rizika jedna je od temeljnih obaveza ugovaratelja kod svih vrsta ugovora o osiguranju. Obaveza prijave okolnosti važnih za ocjenu rizika predugovorne je prirode, a počiva na načelima dobre vjere (*bona fides*) te savjesnosti i poštenja (*Treu und Glauben*).<sup>17</sup> Ugovor o osiguranju često se naziva ugovorom krajnje dobre vjere (*uberrimae fidei*) što podrazumijeva maksimalnu transparentnost ugovornih strana. Kod ugovora o osiguranju to se odnosi na obvezu ugovaratelja na pružanje preciznih i tačnih informacija o okolnostima značajnim za ocjenu rizika, te obvezu osiguratelja na pravodobno i korektno informiranje ugovaratelja o sadržaju osigurateljnog pokrića. Dakle, u predugovornoj fazi temeljna obaveza ugovaratelja osiguranja je prijava osiguratelju svih okolnosti koje su značajne za ocjenu rizika, a koje su mu poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate.<sup>18</sup> Osiguratelj koji preuzima obavezu čiji je nastanak uvjetovan nepoznatim okolnostima mora se

---

<sup>15</sup> Predrag Šulejić, *Pravo osiguranja*, Dosije, Beograd, 2005., str. 471.

<sup>16</sup> Čl. 2. Uvjeta za osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita s padajućom svotom osiguranja „Croatia osiguranja“ d.d. Mostar (u arhivi autorice)

<sup>17</sup> Barbara Preložnjak, „Pravna priroda ugovora o osiguranju života vezanog uz investicijske fondove“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 61, (3) 967-1010 (2011), 975.

<sup>18</sup> Čl. 907. ZOO

pouzdati da ga ugovaratelj osiguranja neće dovesti u zabludu u pogledu činjenica koje su odlučne za ocjenu rizika.

Kod osiguranja sposobnosti vraćanja kredita predugovorna obaveza prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika je na strani korisnika kredita – osiguranika. To je zbog toga što, unatoč nesumnjivom korisnom učinku ugovaranja osiguranja sposobnosti vraćanja kredita, uvjeti osiguranja često sadrže brojna isključenja. Na primjer, kod rizika smrti isključeni su slučajevi ranije narušenog zdravstvenog stanja osiguranika, a kod gubitka posla često isključenje je ukoliko se rizik ostvari za vrijeme sezonskog ili privremenog rada. Međutim, iz tehnike sklapanja ugovora o osiguranju zaključenog preko tzv. banko kanala, vidljivo je da se radi o tipičnom ugovoru po pristupu gdje osiguranik popunjavanjem pristupnice daje osnovne informacije o svom zdravstvenom stanju, a ujedno potpisuje odobrenje banci i osiguravajućem društvu da od liječnika i zdravstvenih ustanova mogu pribaviti dokumentaciju ili informacije potrebne osiguratelju za donošenje odluke o prihvatu u osiguranje ili o osnovanosti zahtjeva za isplatu osigurane svote ukoliko se dogodi osigurani slučaj. Prilikom ugovaranja osiguranja banka često ne pruža dovoljno informacija korisniku kredita – osiguraniku o sadržaju pokrića i prešućuje okolnosti koje potpadaju pod isključenja.<sup>19</sup>

Uvjeti osiguranja sposobnosti vraćanja kredita naslanjaju se na odredbe ZOO-a i sadrže istovjetne odredbe kojima detaljno propisuju obaveze korisnika kredita u pogledu prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika, kao i posljedice u slučaju prešućivanja ili neistinitog prijavljivanja istih. Međutim, analizom spomenutih Uvjeta primjećuje se da **ne sadrže obavezu Banke na informiranje osiguranika** o njegovim dužnostima prijave navedenih okolnosti i posljedicama koje mogu nastati kad se ostvari osigurani slučaj ukoliko kod ugovaranja rizika smrti ne prijavi ili prešuti okolnosti koje se tiču njegovog prethodnog zdravstvenog stanja.

### **1. Poništenje ugovora o osiguranju zbog neprijavljivanja okolnosti značajnih za ocjenu rizika**

Uvjeti nekih osiguravajućih društava u BiH propisuju trenutni raskid, gubitak svih prava i automatsku ništavost ugovora o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita, uz pravo osiguratelja na naknadu štete, ukoliko se nakon nastanka osiguranog slučaja – smrti ustanovi da su neki od podataka dati prilikom popunjavanja pristupnice bili netačni i nepotpuni. Ova odredba je sporna iz više razloga. Naime, odredbe ZOO-a o obavezama prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika i posljedicama neprijavljivanja nisu dispozitivnog karaktera i stoga se ne mogu uvjetima osiguranja mijenjati, pogotovo ne na štetu osiguranika. Naprotiv, radi se o imperativnim normama gdje se u cilju zaštite slabije strane propisuju pretpostavke za poništenje

---

<sup>19</sup> F. Amici, 231.

i raskid ugovora ukoliko ugovaratelj nije ispunio svoju navedenu predugovornu obavezu. Osim toga, mora se provesti sudski postupak kojim se ustanovljava da je ugovor ništav i sve posljedice koje pritom nastaju.

Kod riziko osiguranja života, ograničenja i isključenja iz pokrića odnose se samo na slučajeve samoubistva, namjernog ubistva, smrti uslijed ratnih operacija i djelovanja alkohola i narkotičkih sredstava. Dakle, kod ove vrste osiguranja davanje neistinitih i nepotpunih informacija o zdravlju osiguranika u pristupnici ne povlači za sobom i ništavost ugovora o osiguranju. Iako to nije eksplicitno navedeno, može se zaključiti da netačnost i nepotpunost podataka u pristupnici osiguratelj može ustanoviti tek uvidom u zdravstveni karton i drugu medicinsku dokumentaciju osiguranika, što se u pravilu dešava tek po ostvarenju osiguranog slučaja.

Zakon o obligacionim odnosima pravi razliku između namjerne i nenamjerne netačne prijave i prešućivanja okolnosti te u prvom slučaju daje pravo osiguratelju na zahtijevanje poništenja ugovora s učinkom *ex tunc*, a u drugom slučaju na raskid ugovora koji djeluje *ex nunc*. Članom 908. ZOO propisane su posljedice **namjernog** netačnog prijavljivanja ili prešućivanja okolnosti značajnih za ocjenu rizika. Ako je ugovaratelj osiguranja namjerno učinio netočnu prijavu ili namjerno prešutio neku okolnost takve prirode da osiguratelj ne bi zaključio ugovor da je znao za pravo stanje stvari, osiguratelj može zahtijevati poništenje ugovora. Rok za zahtjev za poništenje je tri mjeseca od dana saznanja za netačnost prijave. Iz citiranih zakonskih odredbi vidljivo je da sankcija u vidu ništavosti ugovora o osiguranju zavisi od volje osiguratelja. Ukoliko osiguratelj tužbom zahtijeva poništenje ugovora, a naknadio je štetu nesavjesom osiguraniku, može tražiti povrat izvršene naknade i pritom zadržati naplaćenu premiju. Bitno je da na strani osiguranika postoji namjera za prešućivanje bitnih okolnosti, a teret dokazivanja postojanja te namjere je na osiguratelju. Ako je netačna prijava okolnosti učinjena **bez namjere**, sankcija je blaža. Prema čl. 909. ZOO, ako je ugovaratelj osiguranja učinio netačnu prijavu ili je propustio dati dužno obavještenje, a to nije učinio namjerno, osiguratelj može, po svom izboru, u roku od mjesec dana od saznanja za netačnost ili nepotpunost prijave, izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije srazmjerno većem riziku.

Ugovor o osiguranju korisnika kredita ne može se svrstati u apsolutno ništave ugovore iz čl. 103. ZOO koji su protivni prinudnim propisima i javnom poretku, te čiju ništavost može isticati svaka zainteresirana osoba u bilo kojem trenutku. Naprotiv, poništenje ugovora može tražiti samo osiguratelj i to u gore navedenim taksativno određenim slučajevima i rokovima. Dakle, radi se o poboju (rušljivom) ugovoru. Tumačenjem članka 908. ZOO zaključuje se da se ne radi o ugovoru koji ne proizvodi nikakav pravni učinak, već se ugovornoj strani – osiguratelju ostavlja mogućnost da tužbom zahtijeva poništenje. Dakle, namjera zakonodavca je bila da netačnu prijavu ili prešućivanje okolnosti značajnih za ocjenu rizika smatra manom volje koja povlači za sobom poboju ugovora o osiguranju. Shodno tome, osiguratelj bi imao pravo

podnijeti tužbu u roku od jedne godine od dana saznanja za razloge poboynosti odnosno u objektivnom roku od tri godine od zaključenja ugovora (čl. 117. ZOO). Ovdje se može pojaviti problem zastare jer je ugovor o osiguranju korisnika kredita u pravilu dugoročan, pa se može dogoditi da je u trenutku saznanja osiguratelja za netačnost prijave već istekao objektivni rok od tri godine.

U dva predmeta sudovi Republike Srbije su odlučivali o tužbama za poništenje ugovora koje je podnijelo osiguravajuće društvo protiv banke i nasljednika umrlog korisnika kredita. U prvom slučaju osiguratelj je podnio tužbu nakon izvršenog uvida u medicinsku dokumentaciju po prijavi odštetnog zahtjeva, prije isteka roka od tri mjeseca od saznanja za prešućene okolnosti. Sud je usvojio tužbeni zahtjev pozivajući se na odredbu čl. 908. i poništio ugovor o osiguranju jer je korisnica kredita prilikom zaključenja ugovora prešutila da je bolovala od maligne bolesti.<sup>20</sup> U drugom predmetu sud se rukovodio općim odredbama o poboynosti ugovora i odbio tužbeni zahtjev osiguratelja jer je istekao subjektivni rok od saznanja za razlog poboynosti, tj. od dana kad je izvještajem liječnika cenzora konstatirano da je smrt nastupila kao posljedica bolesti čije je postojanje osiguranik prešutio prilikom ugovaranja osiguranja, a osim toga protekao je i objektivni rok od tri godine od zaključenja ugovora.<sup>21</sup>

Iz svega navedenog možemo zaključiti da odredbe uvjeta osiguranja kojima se propisuje trenutačni raskid, gubitak svih prava i automatska ništavost ugovora o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita, uz pravo osiguratelja na naknadu štete, ukoliko se nakon smrti osiguranika utvrdi da su neki od podataka dati prilikom zaključenja ugovora bili netačni i nepotpuni ne proizvodi pravni učinak automatski kako je u istoj navedeno, već se **mora provesti sudski postupak za poništenje ugovora po tužbi podnesenoj od strane osiguratelja**, s tim da postoji opasnost od odbijanja tužbenog zahtjeva ukoliko sud primijeni isključivo opću odredbu o poboynosti ugovora po kojoj je objektivni rok od 3 godine od zaključenja ugovora.

## **2. Legislativna podloga obaveze obavještavanja osiguranika – korisnika kredita**

U Bosni i Hercegovini propis na državnoj razini, odnosno Zakon o zaštiti potrošača BiH, sadrži odredbu po kojoj banka kao kreditor ima obavezu dostaviti u pismenoj formi obavijest za korisnika kredita u kojoj je sadržana informacija o troškovima osiguranja zaključenog u vezi s kreditom.<sup>22</sup> Prevelik plasman potrošačkih kredita početkom ovog stoljeća bio je jedan od motiva za donošenje novog entitetskog specijalnog propisa u Federaciji BiH, odnosno **Zakona o zaštiti**

<sup>20</sup> Presuda Osnovnog suda u Bečeju, P-135/17 od 23.04.2018.

<sup>21</sup> Presuda Osnovnog suda u Novom Sadu, P-4659/15 potvrđena Presudom Višeg suda u Novom Sadu, GŽ-1766/2017

<sup>22</sup> Čl. 54. i 55. Zakona o zaštiti potrošača u BiH, Sl. glasnik BiH, br. 25/2006, 88/2015



**korisnika finansijskih usluga**<sup>23</sup> koji se pretežno oslanja na Direktivu 2008/48/EZ o ugovorima o potrošačkom kreditiranju.<sup>24</sup> Zakon polazi od restriktivnog pristupa poimanja potrošača kao fizičke osobe i detaljno regulira obaveze predugovornog i posteriornog informiranja, kao i pravo na odustanak.<sup>25</sup> Međutim, polje primjene *ratione materiae* obuhvaća usluge bankarstva, leasinga, mikrokreditiranja i posebnih finansijskih pogodbi, ali ne i usluge osiguranja.<sup>26</sup> U pogledu informiranja korisnika kredita o obavezi zaključenja ugovora o sporednim uslugama, u koje naročito spada ugovor o osiguranju, navedenim Zakonom propisana je obaveza banke prema kojoj, ukoliko je za zaključenje ugovora o kreditu *obavezno* i zaključenje ugovora o sporednim uslugama – naročito ugovora o osiguranju, postojanje takve obaveze mora se iskazati jasno i na vidljiv način, zajedno s iskazivanjem efektivne kamatne stope. Dakle, citirane odredbe se odnose samo na transparentnost cijene usluga osiguranja<sup>27</sup> i dužnost informiranja korisnika kredita o obavezi zaključenja ugovora o sporednim uslugama.<sup>28</sup> Iako se radi o uslugama koje pretežno prodaje banka kao zastupnik osiguravajućeg društva, nije propisana obaveza obavještanja korisnika o samom sadržaju tih usluga.

### **III Europski pravni okvir vezivanja ugovora o kreditu i ugovora o osiguranju**

Direktiva (EU) 2016/97 o distribuciji osiguranja (*Insurance Distribution Directive*, u daljem tekstu: IDD)<sup>29</sup> uspostavlja niz materijalnih i procesnih ograničenja s ciljem sprječavanja nepravilnih praksi i jačanja zaštite potrošača.<sup>30</sup> Polazeći od temeljne

<sup>23</sup> Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga, Službene novine Federacije BiH, br. 31/14

<sup>24</sup> Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC, OJ 2008, L 133/66. Odredbom čl. 5. navedene Direktive propisano je da potrošač prije zaključenja ugovora mora dobiti jasne informacije, uključujući obavezu zaključenja sporednih usluga, naročito osiguranja, njihov trošak i utjecaj na ukupan iznos kredita.

<sup>25</sup> Detaljnu analizu Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga FBiH vidi u: A. Petrović, „Novo pravno uređenje finansijskih usluga u BiH – koliko su korisnici stvarno zaštićeni?“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu*, broj 70, god. LIV, 810.

<sup>26</sup> Jasmina Đokić, „Pravni okvir zaključenja ugovora o osiguranju na daljinu“, *Zbornik 31. susreta osiguravača i reosiguravača – SORS*, Sarajevo, 2021. str. 171; Nenad Grujić, „Pravne dileme u vezi sa načinima zaključenja ugovora o osiguranju na daljinu – putem mobilne aplikacije i internet prezentacije“, *Tokovi osiguranja*, br. 1/2024, 105–118.

<sup>27</sup> Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga FBiH, čl. 11. i 14.

<sup>28</sup> Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga FBiH, čl. 15.

<sup>29</sup> Direktiva (EU) 2016/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. siječnja 2016. o distribuciji osiguranja (preinačeni tekst) Tekst značajan za EGP, *SL L 26, 2.2.2016, 19–59*

<sup>30</sup> Jasmina Đokić, „Customers Protection in Insurance Distribution Directive: an Overview on Harmonization of Legislation in Bosnia and Herzegovina“, *Balkan Yearbook of European and International Law*, Springer, 2021, 125.

obaveze distributera osiguranja da djeluju pošteno, profesionalno i u najboljem interesu potrošača, IDD dopušta vezivanje kredita i osiguranja samo pod uvjetom da takva praksa ne dovodi do narušavanja ravnoteže ugovornih strana niti do nametanja potrošaču proizvoda koji nije primjeren njegovim stvarnim potrebama. Posebna pravila o tzv. paketnoj prodaji (*cross-selling*) zahtijevaju od distributera osiguranja da potrošača jasno i razumljivo informira o mogućnosti zaključenja ugovora o osiguranju neovisno o ugovoru o kreditu.<sup>31</sup> Time se ograničava prikriveno vezivanje i osigurava stvarni, a ne samo formalni pristanak potrošača na zaključenje ugovora o osiguranju uz kredit.

IDD uspostavlja dodatne standarde postupanja i obaveze distributera u predugovornoj fazi.<sup>32</sup> Posmatrano iz ugla banke kao distributera, to prvenstveno znači da je banka prije zaključenja ugovora dužna ispitati zahtjeve i potrebe potrošača te predložiti osiguranje koje je primjereno iznosu, trajanju i rizicima konkretnog ugovora o kreditu. Osiguranje koje je opterećeno širokim isključenjima ili čiji uvjeti u praksi znatno ograničavaju mogućnost isplate osigurane svote ne može se smatrati legitimnim sredstvom zaštite potrošača, te njegovo nametanje uz kredit može predstavljati nepravilno vezivanje u smislu IDD.

Problem neinformiranosti osiguranika kod osiguranja zaštite kredita razmatran je i u ranije spomenutoj studiji koju je provela EIOPA. Na temelju analize različitih vrsta osiguranja koje se ugovaraju za stambene i potrošačke kredite u državama članicama, uz statističke podatke o plaćenim štetama po vrstama ugovaranja (grupno ili pojedinačno), opći zaključak je da je kod grupnog ugovaranja putem banke i plaćanja premije uz ostale troškove kredita postotak plaćenih šteta znatno manji nego kod pojedinačnog ugovaranja. Razlog za prevelik broj odbijenih zahtjeva od strane osiguratelja je slaba informiranost osiguranika u predugovornoj fazi.<sup>33</sup> Preporuke i smjernice EIOPA-e koje se odnose na osiguranje zaštite kredita (*credit protection insurance*), ukazuju na potrebu smanjenja asimetrije informacija, jačanja kvalitete savjetovanja i sprječavanja sistemskog odbijanja odštetnih zahtjeva kod grupnih osiguranja.

### **1. Banka kao zastupnik osiguravajućeg društva – pitanje obaveze informiranja**

U Bosni i Hercegovini je entitetskim Zakonima o bankama omogućeno bankama da obavljaju poslove zastupanja u osiguranju, s tim da su u Republici

---

<sup>31</sup> Čl. 24. IDD

<sup>32</sup> Čl. 20. IDD

<sup>33</sup> EIOPA, Credit Protection Insurance (CPI) Sold Via Banks, studija objavljena 28.09.2022., tematski pregled studije dostupan na: [https://www.eiopa.europa.eu/publications/thematic-review-credit-protection-insurance-cpi-sold-banks\\_en](https://www.eiopa.europa.eu/publications/thematic-review-credit-protection-insurance-cpi-sold-banks_en). Posjećeno: 05.01.2026.

Srpskoj banke ovlaštene obavljati poslove zastupanja, odnosno posredovanja u osiguranju<sup>34</sup>, a u Federaciji BiH je regulirano da banke mogu obavljati samo usluge posredovanja u poslovima osiguranja.<sup>35</sup> Međutim, s obzirom na sadržaj i vrstu poslova prodaje osigurateljnih usluga koje obavljaju banke, ne može se govoriti o uslugama posredovanja već isključivo o zastupanju u osiguranju te je stoga navedena zakonska formulacija u FBiH potpuno pogrešna.

Teoretski, u BiH osiguranje može individualno ugovoriti sam korisnik kredita, ali u praksi korisnik nije tako slobodan već ulogu ugovaratelja osiguranja preuzima banka. Pritom je uloga banke trostruka: osim što je ugovaratelj grupnog osiguranja korisnika kredita, banka se pojavljuje i kao zastupnik osiguravajućeg društva i vrši usluge zastupanja za ugovorenu naknadu (proviziju), a ujedno je i korisnik osiguranja ukoliko se dogodi osigurani slučaj. Još jedna specifičnost ove vrste ugovora je što banka kao ugovaratelj osiguranja nema dužnost plaćanja premije koja je propisana općim pravilima ZOO-a već ta obaveza je na osiguraniku, odnosno korisniku kredita.

Iz tehnike sklapanja ugovora kod obje vrste osiguranja može se zaključiti da se radi o adhezionim ugovorima, tj. ugovorima po pristupu gdje je, prema trenutno važećim propisima u Bosni i Hercegovini, osiguranikova pregovaračka moć ograničena jer je ugovorom između banke i osiguravajućeg društva narušeno pravo izbora osiguranika hoće li uopće zaključiti ugovor o osiguranju i s kojim osiguravajućim društvom će sklopiti takav ugovor. Krovni ugovori između banke i osiguratelja daju banci ekskluzivno pravo na zastupanje pri ugovaranju osiguranja uz ugovorenu naknadu – proviziju.

Banka kao ekskluzivni zastupnik osiguravajućeg društva ima sve dužnosti koje imaju zastupnici u osiguranju u skladu sa ZOO i Zakonom o posredovanju u privatnom osiguranju FBiH,<sup>36</sup> odnosno Zakonom o zastupanju u osiguranju i posredovanju u osiguranju i reosiguranju Republike Srpske,<sup>37</sup> a to je pokretanje, pripremanje, predlaganje i izvršavanje pripremnih radova do zaključenja ugovora, ili samo zaključenje ugovora, u ime i za račun društva za osiguranje.

Pošto ga osiguratelj ovlašćuje na obavljanje svih navedenih poslova, podrazumijeva se da službenik Banke – u svojstvu zastupnika osiguratelja – prije zaključenja ugovora ima dužnost informirati korisnika kredita, odnosno budućeg

---

<sup>34</sup> Zakon o bankama Republike Srpske, *Službeni glasnik RS*, br. br. 4/2017, 19/2018 – ispravka, 54/2019, 65/2024, i 45/2025, u čl. 3. propisuje da među poslove banke spada zastupanje, odnosno posredovanje u osiguranju, u skladu sa propisima koji uređuju zastupanje i posredovanje u osiguranju.

<sup>35</sup> Zakon o bankama FBiH, *Službene novine FBiH*, br. 27/17, 22/25, propisuje da u bankarske poslove spadaju između ostalih i posredovanje u poslovima osiguranja, u skladu sa propisima koji uređuju posredovanje u osiguranju.

<sup>36</sup> Čl. 906. ZOO i čl. 6. Zakona o posredovanju u privatnom osiguranju FBiH, *Službene novine FBiH*, br. 22/2005, 8/2010 i 30/2016

<sup>37</sup> Čl. 4. Zakona o zastupanju u osiguranju i posredovanju u osiguranju i reosiguranju Republike Srpske, *Službeni glasnik RS*, br. 47/17.

osiguranika, o sadržaju osigurateljnog pokrića, tj. rizicima koji su pokriveni, a koji su isključeni, kome se plaća naknada ukoliko se rizik ostvari itd. Posebna pažnja treba biti posvećena pojašnjenju dužnosti prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika.

Kako je već navedeno, prijava okolnosti značajnih za ocjenu rizika, koje su osiguraniku poznate ili mu nisu mogle biti nepoznate, predstavlja obavezu osiguranika sadržanu u čl. 907. ZOO, a ujedno predstavlja i odraz postupanja po načelu savjesnosti i poštenja u zasnivanju obligacionog odnosa kao imperativne norme sadržane u čl. 12. ZOO.

Međutim, ponovit ćemo da uvjeti osiguravajućih društava ne sadrže obavezu Banke na informiranje osiguranika o dužnostima i posljedicama davanja neistinitih i nepotpunih informacija o svom zdravstvenom stanju, već se na osiguranika prebacuje teret jamčenja istinitosti i potpunosti datih podataka. Obaveza informiranja osiguranika/korisnika kredita trebala bi se sastojati od upoznavanja potonjega s odredbama uvjeta osiguranja. Davanjem suglasnosti u pristupnici ugovaratelj osiguranja – banka i osiguratelj imaju odobrenje, ali i obavezu da od korisnika kredita/osiguranika kao i od svih liječnika i zdravstvenih ustanova koje je osiguranik konzultirao po pitanjima svog fizičkog ili mentalnog zdravlja pribave dokumentaciju ili informacije potrebne osiguratelju za donošenje odluke o prihvatu osiguranika u osiguranje. Od prikupljenih informacija trebala bi zavisiti odluka osiguratelja o prihvatljivosti korisnika kredita za pristup osiguranju ili eventualno o pristupu osiguranju po posebnim uvjetima (anormalni rizik). Međutim, ugovori o osiguranju korisnika kredita se u praksi često zaključuju „po automatizmu“ što podrazumijeva da službenik banke ne primjenjuje individualizirani pristup pri zaključenju ugovora o osiguranju. Naprotiv, ukoliko je zaključenje ugovora o osiguranju predviđeno kao jedan od kolaterala kojim se obezbjeđuje naplata kredita, pristupnica za osiguranje se korisniku uručuje s ostalim dokumentima koje on potpisuje ne obraćajući pažnju na njihov sadržaj i moguće posljedice pa pritom ponekad i nesvjesno netačno odgovara na pitanja o eventualno ranije narušenom zdravstvenom stanju.

S obzirom na to da, kako smo vidjeli, aktualni europski propis u velikoj mjeri dopušta autonomiju ugovaranja osiguranja i na taj način ograničava monopolističko postupanje banaka i osiguravajućih društava, nužno je buduće normativno usklađivanje domaćih entitetskih Zakona o zastupanju i posredovanju u osiguranju s IDD kako bi se detaljnije normirala obaveza djelovanja u najboljem interesu potrošača, transparentno i sveobuhvatno predugovorno informiranje svih distributera osiguranja, uključujući banke koje djeluju kao zastupnici osiguratelja. Budući propisi bi trebali izričito predvidjeti obavezu banke da korisniku kredita, na jasan i razumljiv način, pruži informacije o obimu osigurateljnog pokrića, isključenjima iz osiguranja i posljedicama netačne ili nepotpune prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika.

## **2. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga Srbije**

U Republici Srbiji nedavno je donesen novi Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga<sup>38</sup> koji značajno unapređuje zaštitu korisnika kredita koji se zaključuju uz ugovor o osiguranju. Pritom pravi razliku između tzv. prakse vezivanja usluga i prakse objedinjavanja usluga gdje „vezivanje“ podrazumijeva zaključenje ugovora o kreditu u paketu s uslugama osiguranja ili drugim uslugama kao obaveznim uvjetom za zaključenje ugovora (ugovor o kreditu ne bi bilo moguće ugovoriti bez tih dodatnih usluga), a „objedinjavanje“ znači da se ugovor o kreditu može zaključiti i bez navedenih kolaterala, ali ne nužno pod istim uvjetima u odnosu na one s vezanim uslugama. Zaključenju police osiguranja posvećen je član 53. citiranog Zakona kojim se nastoji postići svojevrsna ravnoteža između interesa banaka i osiguravajućih društava s jedne i korisnika kredita s druge strane. Očigledno je da su ove odredbe sačinjene u cilju harmonizacije s citiranim pravilima IDD. Naime, Zakon daje pravo banci da zahtijeva od korisnika kredita zaključenje određene vrste osiguranja, ali da pritom treba voditi računa o proporcionalnosti iznosa kredita i zahtijevane police osiguranja. S druge strane, korisniku kredita daje pravo izbora: on može zaključiti policu osiguranja individualno i kod drugog osiguratelja, a ne samo pristupiti grupnom ugovoru o osiguranju kod osiguratelja kojeg mu preporučuje banka, a banka je dužna takvu policu prihvatiti. Jedino ograničenje koje je propisano u vezi s prethodnim zdravstvenim stanjem korisnika kredita jeste da pri izdavanju police osiguranja vezane za ugovor o kreditu ne smiju se koristiti lični podaci o dijagnozama onkoloških bolesti korisnika kredita ukoliko je od završetka liječenja proteklo više od 15 godina. Budući da pristupnice osiguravajućih društava najčešće sadrže pitanje o ranijim onkološkim bolestima, za očekivati je da će se tekst pristupnica i uvjeti osiguravajućih društava trebati prilagoditi ovoj odredbi, odnosno da će se pri ocjeni rizika korisnika kredita moći koristiti samo podaci o onkološkim bolestima liječenim najviše 15 godina prije zaključenja ugovora o kreditu.

Zakon ipak omogućava vezivanje usluga za ugovor o kreditu ukoliko banka učini izvjesnim da bi to vezivanje dovelo do jasne koristi za korisnike kredita, s tim da postupak takvog ugovaranja treba biti odobren od strane Narodne banke Srbije u posebnoj proceduri koja će biti propisana od strane NBS. Dakle, Zakonom se ograničava svojevóljno nametanje zaključenja tačno određene police osiguranja kod osiguratelja kojeg odredi banka, ali se takvo vezivanje može odobriti ako je u interesu korisnika kredita, a banka ima teret dokazivanja toga interesa pred NBS. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga Srbije je propis novijeg datuma, pa će zasigurno biti zanimljivo pratiti hoće li ovakva stroga regulacija utjecati na razvoj bankoosiguranja.

---

<sup>38</sup> Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 17/25

## **IV Redoslijed naplate potraživanja banke u slučaju smrti korisnika kredita**

Da bismo odgovorili na pitanje kojim redoslijedom banka može namirivati svoje potraživanje u slučaju smrti korisnika kredita, prvenstveno polazimo od vrste i svrhe zaključenja ugovora o osiguranju. Ukoliko se kod ugovora o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita i riziko životnom osiguranju korisnika kredita radi o kolektivnom ugovoru, pozicija korisnika kredita je ograničena na način da mu se nameće dužnost sklapanja ugovora o osiguranju kako bi mu kredit bio odobren.

Ovdje ćemo postaviti pitanje: šta bi se dogodilo ukoliko bi korisnik namjenskog ili stambenog kredita odbio zaključenje ugovora o osiguranju? Bi li mu zahtjev za kredit bio odbijen? Kad je jedna od ugovornih obaveza predviđenih ugovorom o kreditu plaćanje jednokratne premije osiguranja, dolazi se do zaključka da mu kredit ne bi bio odobren jer je polica osiguranja jedan od obaveznih kolaterala predviđenih ugovorom o kreditu, te je jasno i nedvosmisleno naveden iznos novčane obveze korisnika kredita u pogledu premije osiguranja i način ispunjenja te obaveze (npr. premija se plaća iz sredstava odobrenog kredita ili premija se plaća unaprijed).

Uvidom u Uvjete osiguranja sposobnosti vraćanja kredita<sup>39</sup> i Uvjete riziko životnog osiguranja korisnika kredita<sup>40</sup> nekoliko osiguravajućih društava u regiji mogu se ustanoviti slična pravila postupanja u slučaju smrti korisnika kredita. U suštini se može zaključiti da, radi ostvarenja prava iz ugovora o osiguranju, obavezu prijave osiguranog slučaja snosi bilo koja osoba koja može dokazati nedvojbeni pravni interes.<sup>41</sup> To znači da osigurani slučaj može prijaviti banka kao korisnik osiguranja, ali i nasljednici osiguranika jer imaju opravdan interes da ostatak duga po kreditu bude isplaćen od strane osiguravajućeg društva.

Iako osiguranje korisnika kredita u bilo kojem od modaliteta predstavlja značajan vid zaštite interesa korisnika kredita jer štiti njegove nasljednike od financijskog opterećenja u slučaju njegove smrti, banke koja u tom slučaju naplaćuje ostatak duga po kreditu od osiguratelja kao solventnog dužnika, kao i osiguravajućeg društva koje ostvaruje značajna sredstva po osnovu premije, ponekad se po nastanku osiguranog slučaja smrti korisnika kredita javljaju određeni nesporazumi. Naime, osiguratelj u procesu obrade odštetnog zahtjeva utvrđuje istinitost i vjerodostojnost podataka o zdravstvenom stanju osiguranika/korisnika kredita uvidom u medicinsku

---

<sup>39</sup> Npr. Uvjeti za osiguranje otplate nenamjenskih kredita, Croatia osiguranje d.d. Zagreb (u arhivi autora).

<sup>40</sup> Npr. Opšti uslovi osiguranja života za slučaj smrti korisnika kredita Lovćen osiguranje a.d. Podgorica, Opći uvjeti za životno osiguranje korisnika stambenih potrošačkih kredita Generali osiguranja d.d. Zagreb (u arhivi autora).

<sup>41</sup> Loris Belanić, „Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita prema uslovima osiguranja hrvatskih društava za osiguranje, kritika i prijedlozi reforme u poredbenom pravu“, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 1/2012, 74.

dokumentaciju i zdravstveni karton. Ukoliko u tom postupku ustanovi da je zdravlje osiguranika od ranije bilo narušeno, ponekad osiguratelj odbija zahtjev, pozivajući se na odredbe o isključenjima iz pokrića sukladno ugovoru i uvjetima osiguranja koji su sastavi dio ugovora.

Cijeneći svrhu i cilj zaključenja ugovora o osiguranju korisnika kredita, može se zaključiti da, kad je pristup grupnom osiguranju jedan od uvjeta zaključenja ugovora o kreditu, ukoliko se ostvari rizik smrti korisnika kredita, redosljed primjene prisilnih mjera u svrhu naplate potraživanja banke u slučaju smrti korisnika kredita podrazumijeva prvenstvenu naplatu po osnovu police osiguranja, a eventualno preostali iznos primjenom ostalih mjera prisilne naplate navedenih u ugovoru o kreditu. Dakle, banka je dužna iscrpiti sve mogućnosti naplate od osiguravajućeg društva, a tek ukoliko takva naplata izostane, može koristiti druga sredstva prinudne naplate.

## **1. Sudska praksa o redosljedu naplate potraživanja banke**

Ukazujemo na nedosljednost stavova sudske prakse u Bosni i Hercegovini o pitanju redosljeda naplate potraživanja banke.

U prvom primjeru banka kao tužitelj u sporu protiv nasljednika umrlog korisnika kredita nije dokazala da je, prije podnošenja tužbe protiv nasljednika, podnijela zahtjev protiv osiguravajućeg društva pošto je uz ugovor o kreditu zaključena i polica grupnog osiguranja otplate gotovinskih kredita. Stoga je u drugostepenom postupku tužbeni zahtjev odbijen s obrazloženjem da je polica bila vinkulirana u korist banke, što predstavlja sredstvo obezbjeđenja otplate kredita, na što je banka kao tužitelj pristala, pa u takvoj situaciji „nije ovlaštena potraživati naknadu štete od sljednika korisnika kredita već od osiguranja, jer je u konačnici to osiguranje je u tu svrhu i uplaćeno od strane korisnika kredita.”<sup>42</sup>

U drugom predmetu također se radilo o sudskom sporu između banke i nasljednika jer je osiguravajuće društvo u vansudskom postupku odbilo zahtjev banke pozivajući se na uvjete osiguranja po kojima se duševno bolesne osobe ne mogu osigurati, a u postupku obrade odštetnog zahtjeva ustanovilo je da je korisnik kredita bolovao od psihičkih smetnji. Međutim, prema tumačenju suda, tuženi nasljednici nisu dužni isplatiti ostatak duga po kreditu jer je njihov prednik zaključio policu osiguranja kao sredstvo obezbjeđenja.<sup>43</sup>

---

<sup>42</sup> Presuda Kantonalnog suda u Zenici, 42 0 1 P 019832 23 Gž od 5.9.2023. godine

<sup>43</sup> Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci, 71 0 P 314359 22 Gž od 8.6.2022. godine, iz obrazloženja Presude: „Iz samih Opštih uslova za osiguranje lica od posljedica nesretnog slučaja proizlazi obaveza osiguravajuće kuće da isplati osiguranu svotu, odnosno iznos ostatka duga po kreditu koji je zaključio prednik tuženih sa tužiteljem. Osiguravajuća kuća sa kojom tužitelj ima poslovnu saradnju je imala mogućnost da utvrdi zdravstveno stanje osiguranika, o čemu je prvostepeni sud dao jasno i decidno obrazloženje. U obavezi prema tužitelju je... jer je sam tužitelj kao sredstvo obezbjeđenja tražio od prednika tuženih da zaključi ugovor o osiguranju, jer bi



Kao što vidimo, u prvom slučaju banka nije dokazala da se uopće obraćala osiguratelju radi naplate potraživanja, a u drugom banka nije iscrpila sve mogućnosti naplate od osiguratelja.

## **2. Vrhovni sud FBiH – tri različita tumačenja**

Vrhovni sud FBiH je tumačio redoslijed naplate banke u slučaju smrti korisnika kredita te je u tri novije presude donesene u kratkom vremenskom intervalu zauzeo različite stavove. U prvom predmetu je utvrdio da „u slučaju osiguranja kredita i vinkuliranja police osiguranja u korist davatelja kredita nastupanjem osiguranog slučaja-smrti korisnika kredita nastaje primarna obaveza davatelja kredita da ostvarenje prava iz vinkulirane police osiguranja ostvari u odnosu na davatelja osiguranja, a supsidijarno, ukoliko u njegovom ostvarenju ne uspije, od nasljednika korisnika kredita, tako da se ne može tražiti ostvarenje supsidijarnog zahtjeva, sve dok se ne iscrpi primarni zahtjev iz osnova vinkulirane police osiguranja...“<sup>44</sup>

Međutim, nedugo nakon citirane presude, Vrhovni sud FBiH je o istovrsnoj pravnoj stvari donio drukčiju presudu po kojoj nije nužno da banka prije pokušaja naplate od nasljednika pokrene sudski postupak protiv osiguratelja. U slučaju negativnog ishoda vansudskog postupka vođenog protiv osiguratelja, banka može pokrenuti sudski postupak protiv nasljednika, ali je **banka dužna u tom postupku dokazati da je osiguratelj opravdano odbio zahtjev**, odnosno da osiguranik pri likom zaključivanja police osiguranja nije dao tačne podatke o svom zdravstvenom stanju čime nastupa razlog za isključenje obaveze osiguratelja za isplatu osigurane sume.<sup>45</sup> Međutim, u naprijed navedenoj presudi činjenično stanje je bilo specifično, odnosno osiguratelj je opravdano odbio zahtjev za isplatu osiguranje sume, a što je dokazano u sudskom postupku pokrenutom protiv nasljednika korisnika kredita/osiguranika.

Još jedno zanimljivo tumačenje imamo u posljednjoj presudi Vrhovnog suda FBiH gdje je u postupku po reviziji odbijen tužbeni zahtjev banke protiv nasljednika korisnika kredita.<sup>46</sup> Radilo se o sporu radi naplate ostatka duga po kreditu povodom smrti korisnika kredita, a uz ugovor o kreditu je zaključena polica osiguranja života korisnika kredita vinkulirana u korist banke. Korisnik kredita je preminuo od posljedica Covid-19, a u vansudskom postupku osiguratelj je odbio zahtjev pozivajući se na netačnu prijavu značajnih okolnosti od strane korisnika kredita u predugovornoj

---

se u slučaju smrti korisnika kredita tužitelj naplatio od osiguravajućeg društva, saglasno odredbi člana 897 ZOO. Budući da je nastupio osigurani slučaj, a ugovor o osiguranju nije poništen, to ne postoji odgovornost nasljednika, kako je to pravilno zaključio prvostepeni sud.“

<sup>44</sup> Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 65 0 P 572865 Rev od 09.04.2024. godine

<sup>45</sup> Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 58 0 P 232117 24 Rev od 10.12.2024.godine

<sup>46</sup> Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 33 0 P 092753 25 Rev od 01.07.2025. godine



fazi, odnosno da je prešutio da boluje od hipertenzije i dijabetesa tipa 2. Prema obrazloženju suda, s obzirom na ugovorenu vinkulaciju, nasljednici ne bi mogli od osiguratelja tražiti isplatu osigurane svote već to može samo banka. Prema tome, banka ima pravo na prvenstvenu isplatu osigurane svote, a svrha ovog osiguranja je zaštita imovine korisnika kredita i njegovih nasljednika. Stoga bi svako drukčije tumačenje dovelo u pitanje smisao zaključenja ugovora o osiguranju jer tim ugovorom se ne štiti samo banka od rizika neizmirenja obaveze korisnika kredita, već osiguranje ima i ulogu financijskog zaštitnika porodice korisnika.

Iz kratkog prikaza novije sudske prakse vidljivo je da sudovi načelno zauzimaju stav da kod osiguranja korisnika kredita od rizika smrti te vinkuliranja takve police osiguranja u korist banke, po nastupanju osiguranog slučaja-smrti korisnika kredita, nastaje primarna obaveza banke da pravo na naplatu preostalog duga po ugovoru o kreditu ostvaruje od osiguratelja po osnovu ugovora o osiguranja, a supsidijarno, ukoliko u takvom ostvarenju ne uspije i pod uvjetom da je iscrpio primarni zahtjev iz police osiguranja, od nasljednika korisnika kredita.

## **V Procesni mehanizmi naplate potraživanja banke**

S ciljem izbjegavanja štetnih posljedica za banku u vidu nastupanja zastare potraživanja, koja zbog postojanja više pravnih odnosa i to jednog koji predstavlja ugovor o kreditu s korisnikom kredita/osiguranikom i drugi ugovor o osiguranju s osigurateljem i korisnikom kredita/osiguranikom te kada se ima u vidu da trenutkom smrti nasljednici sukladno propisima o nasljeđivanju postaju univerzalni sukcesori, bilo bi svrsishodno da u istom parničnom postupku bude obuhvaćen i osiguratelj i nasljednici umrloga korisnika kredita.

Moguće rješenje je postavljanje zahtjeva u vidu subjektivne alternacije, što podrazumijeva utuženje više tuženih tako da se od Suda traži da alternativno usvoji zahtjev prema jednom od njih. Pravnosnažno odbijanje prethodnog zahtjeva uvjet je da se meritorno odlučuje o sljedećem zahtjevu, a ukoliko bi sud pravnosnažno prihvatio prethodni zahtjev, smatraće se da sljedeći zahtjev nije ni podnesen.<sup>47</sup> Kada je riječ o alternaciji zahtjeva, onda je neizostavna odredba Zakona o parničnom postupku FBiH kojom je propisano da tužitelj može u jednoj tužbi tužiti dva ili više tuženih i tako što će tražiti da tužbeni zahtjev bude usvojen prema sljedećem tuženom u slučaju da bude pravomoćno odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega.<sup>48</sup> Tužitelj disponira svojim zahtjevom tako što zahtijeva od suda da o postavljenom zahtjevu odluči prema redoslijedu tuženih koje je on u tužbi utvrdio

<sup>47</sup> Jadranka Stanišić, „Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi“, *Zbornik radova „Harmonizacija građanskog prava u regionu“*, Istočno Sarajevo, 2013, 502.

<sup>48</sup> Čl. 363. st. 1. Zakona o parničnom postupku FBiH, *Službene novine FBiH*, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

i odredio. Takav poseban oblik suparničarstva u pravnoj teoriji se naziva **eventualno ili supsidijarno suparničarstvo** i predstavlja procesni mehanizam ustanovljen isključivo u interesu tužitelja u pravno složenom sporu kada nije siguran koje je od više lica pasivno legitimirano za postavljeni zahtjev, čime se izbjegava rizik gubitka tekuće i vođenja nove parnice.<sup>49</sup>

Ranija analiza upućuje na zaključak da redoslijed prisilne naplate potraživanja podrazumijeva da banka mora prethodno provesti vansudski postupak naplate od osiguratelja uz poštovanje cjelokupne procedure propisane odgovarajućim uvjetima. U slučaju negativne odluke u drugostupanjskom postupku, gdje je na osnovu ukupnog stanja spisa očigledno da je osigurateljeva odluka o odbijanju zahtjeva bila neopravdana, potrebno je podnijeti tužbu protiv osiguratelja.

Ukoliko na temelju dokaza iz izvansudskog postupka banka kao tužitelj nije sigurna u ishod eventualnog spora protiv osiguratelja, odgovarajuće procesnopravno rješenje bi bilo podnošenje tužbe s istaknutim tužbenim zahtjevom protiv osiguratelja i zakonskih nasljednika jer isti predstavljaju formalne suparničare u skladu s odredbama čl. 363. st. 1. Zakona o parničnom postupku FBiH. Naime, veže ih ista ili bitno istovrsna činjenična osnova (smrt osiguranika / pravnog prednika) i pravna osnova, odnosno obaveza izmirenja novčane obaveze osiguranika / pravnog prednika, što za osiguratelja znači isplatu osigurane svote po ugovoru o osiguranju, a za zakonske nasljednike odgovornost za dugove pravnog prednika do visine naslijeđenog dijela. S obzirom na redoslijed prvenstvene naplate naveden u ugovoru o kreditu, u ovom slučaju bi osiguratelj trebao biti označen kao prvotuženi.

## **VI Zaključak**

Analiza pravne prirode osiguranja korisnika kredita, važećih domaćih propisa i sudske prakse potvrđuje da je temeljna svrha ugovora o osiguranju zaključenih uz ugovor o kreditu obezbjeđenje naplate potraživanja banke, ali i zaštita imovinskih interesa korisnika kredita i njegovih nasljednika. Kada je zaključenje ugovora o osiguranju uvjet za odobravanje kredita i kada je policia vinkulirana u korist banke, redoslijed naplate potraživanja mora slijediti načelo prvenstvene naplate od osiguratelja, dok je naplata od nasljednika dopuštena tek supsidijarno, nakon iscrpljenja svih pravnih i faktičkih mogućnosti naplate po osnovu osiguranja. Svako drukčije tumačenje dovelo bi u pitanje svrhu osiguranja i narušilo temeljna načela savjesnosti i poštenja, kao i ravnotežu ugovornih strana.

*De lege ferenda*, nužno je normativno precizirati obavezu banke kao ugovaratelja i zastupnika u osiguranju na jasno, potpuno i dokumentirano informiranje

---

<sup>49</sup> Senad Mulabdić, „Teorijski i praktični problemi supsidijarnog suparničarstva“, *Analiza Pravnog fakulteta u Zenici*, god. 5, br. 9 (2012), 317.

korisnika kredita o sadržaju osigurateljnog pokrića, isključenjima iz osiguranja i posljedicama netačne ili nepotpune prijave okolnosti značajnih za ocjenu rizika. Legislativna promjena je dugotrajan proces, te bi bila poželjna zajednička intervencija osiguratelja i banaka u cilju preventivnog djelovanja, odnosno sprječavanja dugotrajnih i skupih sudskih postupaka. To bi se moglo postići propisivanjem u uvjetima osiguranja korisnika kredita obaveze banke kao zastupnika u osiguranju na kvalitetno i transparentno informiranje korisnika kredita / osiguranika o konsekvencama davanja netačnih i nepotpunih informacija o svom zdravstvenom stanju prilikom zaključenja ugovora, te jasnijim normiranjem procedure prihvata u osiguranje. Također, kao temelj dugoročnog poslovnog odnosa zasnovanog na povjerenju, ugovorne strane bi u međusobno trebale detaljno propisati redoslijed i proceduru naplate potraživanja u slučaju smrti korisnika kredita, po kojem bi naplata po osnovu police osiguranja imala primat u odnosu na ostala sredstva obezbjeđenja.

### **Literatura**

- Amici, F., „Credit Protection Insurance: Too Good to Be True? Actual Challenges and Future Applications“, *Dialoghi di diritto dell'economia*, 1/2025
- Belanić, L., Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita prema uslovima osiguranja hrvatskih društava za osiguranje, kritika i prijedlozi reforme u poredbenom pravu, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 1/2012
- Belanić, L., Mihelčić, G., „Određena pitanja iz osiguranja izvjesnosti namirenja tražbine kredita“, *Zbornik radova s VI. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“*, Pravni fakultet u Splitu, 2020.
- Đokić, J., „Pravni okvir zaključenja ugovora o osiguranju na daljinu“, *Zbornik 31. susreta osiguravača i reosiguravača – SORS*, Sarajevo, 2021
- Đokić, J., „Customers Protection in Insurance Distribution Directive: an Overview on Harmonization of Legislation in Bosnia and Herzegovina“, *Balkan Yearbook of European and International Law*, Springer, 2021
- Nenad Grujić, „Pravne dileme u vezi sa načinima zaključenja ugovora o osiguranju na daljinu – putem mobilne aplikacije i internet prezentacije“, *Tokovi osiguranja*, br. 1/2024, 105-118
- Mulabdić, S., „Teorijski i praktični problemi supsidijarnog suparničarstva“, *Analiz Pravnog fakulteta u Zenici*, god. 5, br. 9 (2012),
- Petrović, A., „Novo pravno uređenje finansijskih usluga u BiH – koliko su korisnici stvarno zaštićeni?“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu*, broj 70, god. LIV
- Preložnjak, B., „Pravna priroda ugovora o osiguranju života vezanog uz investicijske fondove“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 61, (3) 967-1010 (2011)

- Stanišić, J., „Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi“, *Zbornik radova „Harmonizacija građanskog prava u regionu“*, Istočno Sarajevo, 2013, str. 502.
- Petrović Tomić, N., Ugovor o osiguranju sposobnosti vraćanja kredita, *Analiza Pravnog fakulteta u Beogradu*, god. LXV, br. 2/2017
- Šulejić, P., *Pravo osiguranja*, Dosije, Beograd, 2005.

#### **Sudska praksa:**

- Presuda Osnovnog suda u Bečeju, P-135/17 od 23.04.2018.
- Presuda Osnovnog suda u Novom Sadu, P-4659/15
- Presuda Višeg suda u Novom Sadu, Gž-1766/2017
- Presuda Kantonalnog suda u Zenici, 42 0 1 P 019832 23 Gž od 5.9.2023. godine
- Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci, 71 0 P 314359 22 Gž od 8.6.2022. godine
- Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 65 0 P 572865 Rev od 09.04.2024. godine
- Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 58 0 P 232117 24 Rev od 10.12.2024. godine
- Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 33 0 P 092753 25 Rev od 01.07.2025. godine